

לראש הגג להתייבש — **לא כל שכן** שהם מוקצה, ואמאי לא נקט שהכניסם לאוצר?!

אלא, לאו — **רבי שמעון היא**, ומוכח שגם פירות שאינם מתקלקלים בתחילת הייבוש הם מוקצה ולא רק גרוגרות וצימוקים, כי דחייה בידים גרידא דייה לאסור משום מוקצה.

ומשנינן: **לעולם** — **רבי יהודה**, ואדם שהיה **אוכל בתאנים והותר אצטריכא** ליה לאשמעינן שגם אז הווי מוקצה.

כי **סלקא דעתך אמינא: כיון דקאכיל ואזיל בשעה שהעלן לגג אין זו הקצאה ולא ליבעי הזמנה, קמשמע לן שכיון דהעלן לגג אסחוי אסחוי לדעתיה מיניחהו.**

בעא מיניה רבי שמעון בר רבי, מרבי: **פצעילי תמרה**, שהם תמרים שנקטפו קודם גמר בישולם ונותנים אותם בתוך סלים העשויים מעלי לולבים כדי שיתבשלו לגמרי, **לרבי שמעון** — מהו? האם גם הם נחשבים מוקצה כיון שדחאם בידים ליתנם בסלים לצורך בישולם הסופי.

אמר לו: אין מוקצה לרבי שמעון אלא גרוגרות וצימוקין בלבד, שמלבד מה שדחאם בידים הן גם מתקלקלות ואינם ראויות לאכילה.

שמתקלקלים בתחילת הייבוש הם מוקצה לרבי שמעון, וכי **מידי אחרינא לא** הוו מוקצה לרבי שמעון?

והתניא: מי שהיה אוכל בתאנים, והותר, והעלן, את התאנים הנותרות, **לגג** כדי לייבשן שם ולעשות מהן גרוגרות.

או שהיה אוכל **בענבים, והותר, והעלן לגג לעשות מהן צימוקין** — **לא יאכל** מהם בשבת משום שהם מוקצה, **עד שיזמין** אותם לאכילה מערב שבת.

וכן אתה אומר במי שהיה אוכל **אפרסקין וחרבושין, ובשאר כל מיני פירות** שאינם מתקלקלים כשמעלים אותם לייבוש, שאם העלם כדי לייבשם הרי הם מוקצה, כיון שהקצם לייבוש.

ודייקין: **מני**, מיהו התנא של הברייתא הזאת?

אילימא רבי יהודה דאית ליה מוקצה.

אי אפשר לומר כן.

כי פשיטא דהוו מוקצה. שהרי, **ומה היכא דלא דחייה בידים** אלא רק הכניסם לאוצר הם צריכים הזמנה לפי שרבי יהודה **אית ליה מוקצה. היכא דדחייה בידים** שמעלן

מתייחסים למקרה שהם ראויים במקצת לאכילה ולא לגמרי.

וכן מבואר ברש"י במסכת ביצה [מ — ב] שפצעילי תמרה הם תמרים שאין אוכלים אותם, אבל יש אנשים שכן אוכלים אותם, ולכן הם מותרים — כיון שלא דחאם בידים.

עוד כתב החזון איש שגם באופן שנתקנו

אף שדחאו בידים ואינו ראוי בשעה שדולק מחמת איסור כיבוי, ובכל זאת לאחר שנהיה ראוי הוא אינו מוקצה. וכאן, בהכרח, מדובר בגרוגרות וצימוקים שנתקנו ונהיו ראויים בשבת, כי אם אינם עדיין ראויים לאכילה פשיטא שהם מוקצה גם בלא דחיה בידים?!

ומבאר החזון איש [מד ו] שדברי שמואל

ומוכח דאית ליה לרבי מוקצה בבהמות המדבריות.⁽¹⁾

ומשנינן: **איבעית אימא: הני נמי כגרוגרות וצימוקין דמייין.** לפי שמלבד זה שדחאן בידיים יש טורח ללכת ולהביאן, שמוסיף ענין בהקצאתן.

ואי בעית אימא: רק לדבריו דרבי שמעון קאמר ליה, כיצד הוא יסבור בפצעילי תמרים. אך וליה, רבי עצמו, לא סבירא ליה כמוהו.

ואיבעית אימא: בענין הבהמות המדבריות והבייתות, לדבריהם דרבנן קאמר להו: והכי קאמר: לדידי — לית לי מוקצה כלל. אבל לדידכו דאית לכו מוקצה — אודו לי מיהת, דהיכא דיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה, דבייתות נינהו, והן אינן מוקצה.

ורבנן אמרו ליה: לא, מדבריות נינהו.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אמרו בני הישיבה כי הלכה כרבי שמעון.

ופרכינן: ומי אמר רבי יוחנן הכי?

והא בעא מיניה ההוא שנקרא "סבר קרויא" [על שם מקומו]. ואמרי לה "פרויא", מרבי יוחנן:

והניחה הגמרא מכך שרבי שמעון בנו של רבי שאל את רבי מה סובר רבי שמעון בפצעילי תמרה, שרבי סובר כרבי שמעון, דלית מוקצה בדבר הראוי.

ותמהינן: וכי רבי לית ליה מוקצה?

והתנן: אין משקין ושוחטין ביום טוב את הבהמות המדבריות, שהסיח דעתו מלשוחטם עתה [ההשקאה האסורה היא השקאה לצורך הפשט העור של הבהמה, שיותר נוה להפשיט את העור של בהמה ששתתה מים לפני השחיטה].

אבל משקין ושוחטין את הבהמות ה"בייתות" העומדות לשחיטה.

ותניא: אלו הן "מדבריות" — כל שיוצאות למרעה באפר בפסח, ונכנסות ברביעה, בזמן הגשמים בחודש חשון.

אלו הן "בייתות" — כל שיוצאות ורועות בכל יום חוץ לתחום, ובאות לקראת ערב ולנות בתוך התחום.

רבי אומר: אלו ואלו "בייתות" הן.

ואלו הן מדבריות — כל שרועות באפר ואין נכנסות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

ובשער הציון תקט"ו צ"א הביא בשם המאירי שפירות שהובאו מחוץ לתחום אינם מוקצים, לפי שהם מותרים באכילה למי שנמצאים הפירות בתחומו. וכל מוקצה שאינו שוה בכל אינו מוקצה.

והבית מאיר סוף סימן תקי"ח כתב שמהרמב"ם מוכח שפירות שהובאו מחוץ לתחום אינם מוקצה, לפי שמבואר ברמב"ם כי

לגמרי בשבת אסר רבי שמעון, משום שבכניסת השבת אינו יושב ומצפה שיגמר בשבת, ובצורה שכזאת אסר גם רבי שמעון.

1. הרשב"א סובר שכל דבר שהובא מחוץ לתחום שבת הרי הוא מוקצה משום שחסר בהכנתו לשבת.

וכן פסק הרמ"א להלכה בסוף סימן תקט"ו.

קינה של תרנגולת המיועדת רק לצורך התרנגולת שהיא מוקצה — מהו לטלטולי בשבת?

אמר ליה: כלום עשויה אותה הקינה עבור שימוש אחר אלא [חוץ מאשר] לתרנגולין? וכיון שכל יעודה הוא לדבר האסור משום מוקצה הרי גם היא מוקצה.⁽²⁾

אלמא קסבר רבי יוחנן כרבי יהודה דאית ליה מוקצה, שהרי הקינה היא כלי ולרבי שמעון כלי אינו מוקצה.

ומשנינן: הכא במאי עסקינן — דאית ביה אפרוח מת בשבת שהוא מוקצה גם לרבי שמעון.

ופרכינן: הניחא למר, בר אמימר, משמיה דרבא. דאמר: מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים שמתו שאסורין. ורק בבהמה שהיתה מסוכנת בערב שבת ודעתו עליה שאם תמות בשבת יאכילנה לכלבים סבר רבי שמעון שאינה מוקצה.

אלא למר, בריה דרב יוסף, משמיה דרבא. דאמר: חלוק היה רבי שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו, שהן מותרין, לפי שיכול להאכילן לכלבים, מאי איכא למימר?

ומשנינן: הכא במאי עסקינן — בדאית ביה בקינה של התרנגולים ביצה שנולדה בשבת. ומודה רבי שמעון במוקצה של "נולד".

ופרכינן: והאמר רב נחמן: מאן דאית ליה מוקצה — אית ליה נמי נולד, אבל מאן דלית ליה מוקצה — לית ליה נמי נולד!?

ומשנינן: הכא איירי דאית ביה ביצת אפרוח. שאין הכלב יכול לאוכלה מחמת קליפתה, וכיון שאינה ראויה לכלום מודה רבי שמעון שהיא מוקצה, שהרי כל מחלוקתו היא בדבר הראוי.

כי אתא רב יצחק ברבי יוסף אמר רבי יוחנן: הלכה כרבי יהודה.

ורבי יחשע בן לוי אמר: הלכה כרבי שמעון.

אמר רב יוסף: היינו דאמר רבה בר רב חנה אמר רבי יוחנן: "אמר" הלכה כרבי שמעון. "אמר" — וליה לא סבירא ליה. וכמו שאמר רב יצחק שרבי יוחנן פסק כרבי יהודה.

אמר ליה אביי לרב יוסף: מדוע היית צריך

שאם הבהמה נכנסה מבעוד יום אלא שהוא לא ידע בבין השמשות הרי היא מוקצה. ויש לעיין אמאי לא חשיב מוקצה בטעות שאינו מוקצה. 2. מדברי רבי יוחנן שאסור לטלטל קינה של תרנגולין משום שעשויה אך ורק לצורך התרנגולים שהם מוקצה, מוכח שדבר שמיועד רק לצורך מוקצה הוא עצמו נהיה מוקצה.

המדבריות הן מוקצה דוקא אם באו ביום טוב מחוץ לתחום, אבל אם לנו בתוך התחום אינם מוקצה כי דעת אנשי העיר עליהם. ומשמע, שדין זה נאמר דוקא במדבריות, אבל שאר דברים [שלא נדחו בידים] אם הובאו מחוץ לתחום אינם מוקצה.

וכתב הביאור הלכה [תצ"ח ד"ה אם באו]

ואדם קובע לה מקום.

והיה מסתבר לי לומר שרבי יוחנן פסק כרבי שמעון בכל מקום.

אבל משבא רב יצחק ואמר שרבי יוחנן הכריע כרבי יהודה ידענו שבכל מוקצה מחמת איסור הוא הכריע שהלכה כרבי יהודה, ורק במוקצה מחמת מיאוס אין הוא פוסק כמוהו אלא כרבי שמעון.

ולפיכך התיר רבי יוחנן לטלטל גר של חרס ישן למרות שהוא מאוס.

אמר ליה אבוי לרב יוסף: כיצד יש צד לומר שקביעות מקום של חפץ אוסרת אותו בטלטול בשבת? והרי כילת התנים, דאדם קובע לו מקום, ואמר שמואל משום רבי חייא: כילת התנים מותר לנטותה, ומותר לפרקה בשבת, כי לפי שאין לה גג טפח, אין בה משום איסור בניה וסתירה!?

אלא, אמר אבוי: איסור טלטול המנורה האמור, הוא במנורה של חוליות [העשויה פרקים פרקים], שיש לחשוש שמא תתפרק, ויבוא להחזירה, ויתקן כלי.

ופרכינן: אי הכי, שהחשש הוא לתיקון כלי — מאי טעמא דרבי שמעון בן לקיש, דשרי?

ומשנינן: מאי חוליות — כעין חוליות, דאית בה במנורה חידקי, חיתוכין מסביב

להגיע לדברי רב יצחק כדי לומר שרבי יוחנן פוסק כרבי יהודה? וכי את, מכח סברת עצמך, לא תסברא דרבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה.

הא רבי אבא ורבי אסי איקלעו לבי רבי אבא דמן חיפא, ונפל מנרתא על גלימיה דרבי אסי ולא טילטלה.

ודייק אביי: מאי טעמא לא טילטלה רב אסי למנורה שנפלה עליו? לאו, משום דרבי אסי תלמידיה דרבי יוחנן הוה, ורבי יוחנן כרבי יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה!

אמר ליה רב יוסף לאבוי: מנרתא קאמרת? מנרתא שאני! ואילו לא היה לי את דברי רב יצחק לא הייתי יודע שרבי יוחנן הכריע כרבי יהודה.

דאמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי:

הורה ריש לקיש בצידן: מנורה קלה, הניטלת בידו אחת — מותר לטלטלה. אבל מנורה כבידה הניטלת בשתי ידיו — אסור לטלטלה כיון שקובעים לה מקום ואין דרך לטלטלה.

ורבי יוחנן אמר: אנו, אין לנו לנהוג היתר בטלטול אלא בנר כרבי שמעון, אבל מנורה בין ניטלה בידו אחת בין ניטלה בשתי ידיו — אסור לטלטלה.

וטעמא מאי?

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: הואיל

מכיון שמיועדת לשימוש של דבר האסור מחמת מוקצה היא נאסרת.

וכתב רש"י שקינה היא "מלאכתו לאיסור", ועל אף שאין עושים בה מלאכת איסור, הרי